

Konklusion

Jeg har i dette essay argumenteret for at samtidige former for underkastelsen af livet til dødens magt (nekropolitik) i dybeste forstand om-danner forbindelserne mellem modstand, ofring og terror. Jeg har demonstreret at begrebet om biomagt er utilstrækkeligt til at forklare samtidige former for livets underkastning livet til dødens magt. Derudover har jeg fremsat begreberne nekropolitik og nekromagt for at redegøre for de forskellige måder hvorpå anvendelsen af våben i vores samtidige verden sigter mod maksimal ødelaeggelse af personer og skabelsen af *dødsverdener*; nye og enestående former for social eksistens i hvilke store befolkninger underkastes livsvilkår der giver dem status af *levende døde*. Essayet har også opridset nogle af de fortrængte grusomhedstopografier (i særdeleshed plantagen og kolonien) og har foreslået at linjerne mellem modstand og selvmord, ofring og frelse, martyrium og frihed sløres under nekromagtens vilkår.

Achille Joseph Mbembe

Afkolonisering af universitetet

1.

Jeg skulle gerne være så praktisk, programmatisk og konkret som muligt.

Der findes en række sager hvor det er let at skære ind til benet.

For eksempel har statuen af Cecil Rhodes intet at gøre på et offentligt universitets campus. Så fortælles vi, at han donerede sit land og sine penge, så universitetet kunne bygges. Men hvordan anskaffede han sig landet til at begynde med? Hvordan skaffede han pengene? Hvem betalte i sidste ende prisen for landet og pengene? Endvidere er en stor donor én der udviser diskretion; han eller hun giver uden forbehold og forventer ikke noget i gengæld. En stor donor er ikke én der forsøger at fremstille gæld *en gros*, særligt gæld med henblik på fremtidige generationer, som dernæst afkræves uendelig taknemmelighed.

Et andet eksempel: det tager ikke ni måneder at ændre navnene på bygninger, at ændre ikonografien; den økonomi af symboler hvis kraft består i at skabe eller forårsage bestemte tilstande af ydmygelse; fotografier eller billeder

der på hverdagsbasis chikanerer Sorte studerende mentalt, idet disse studerende ved hvem billederne repræsenterer. Og figurerne de repræsenterer er figurer af mennesker som torturerede og krænkede alt hvad navnet 'Sort' står for dengang de var i live. Figurerne de repræsenterer er figurer af mennesker, som virkelig mente, at det at være Sort indebar et strafansvar, hvilket blev gjort tydeligt hvis ikke det allerede var det.

Så siger nogle: men hvad med historien? Skal vi slette historien? Historien er ikke det samme som hukommelsen. Hukommelse er måden, hvorpå vi steder historien til hvile – specielt historier om lidelse, traumer og offergørelse.

Et andet eksempel er *adgang* – eller helt præcist *demokratiseringen af adgang*. Dørene til de videregående uddannelser bør åbnes på vid gab. For at det kan ske, må Sydafrika investere i sine universiteter. Foreløbig bruger landet 0,6% af sit BNP på videregående uddannelse. Dette er en skændsel.

Men når vi siger *adgang*, tænker vi ikke bare i demografiske termer, selvom disse også er

afgørende. Når vi siger *adgang*, siger vi også muligheden for at befolke et rum, i det omfang man kan sige: "Dette er mit hjem. Jeg er ikke fremmed. Jeg hører til her." Dette er ikke gæstfrihed. Det er ikke velgørenhed.

Af kolonialiseringen af *bygninger* er altså ikke noget at tage let på. En god universitetsuddannelse er i vis udstrækning umulig uden en omfattende materiel infrastruktur og arkitektur. Intellektuelt liv er afhængigt af den type bygninger i hvilke samtaler finder sted. Apartheidarkitektur – som er fremherskende i de fleste af vores højere læreanstalter – er ikke befordrende for åndedrættet. En ordentlig *campusboghandel*, der stiller mere til rådighed end tekstdøger, hættetrøjer og kaffekopper.

Et andet eksempel er *seminarlokalet*. Målet med videregående uddannelse er at opfordre studerende til at udvikle deres egne intellektuelle og moralske liv som uafhængige individer og så ligeligt som muligt at omfordele en særlig kapacitet – *kapaciteten til at foretage discipline-rede undersøgelser inden for det vi endnu ikke ved*, men har brug for at vide (Appadurai); kapaciteten til at foretage systematiske ekspediti-

oner hinsides horisonterne for vores nuværende viden. Forhindrer det fremvoksende system realiseringen af dette mål? Eller er det sådan, at det overordnede udfald af det system af forretningsprincipper og statistisk regnskabsførelse der appliceres på universitetsuddannelserne, er skabelsen af en studentermasse der mangler ethvert begær efter og kapacitet til oplysning, som til gengæld undervises af en stab der af det bueraukratiske regime i stigende grad berøves ethvert incitament til opretholdelsen af intellektet og fremskridt i tankens liv?

Endnu et eksempel: universiteterne er i dag *store systemer af autoritær kontrol*, standardisering, trininddeling, regnskabsførelse, klassifikation, point og afstraffelse. Vi må afkolonisere adgangs- og forvaltningssystemerne, for så vidt de har lavet de videregående uddannelser til et salgbart produkt: vurderet, købt og solgt i standardenheder, beregnet, optalt og reduceret til lagervarer gennem upersonlige, mekaniske tests, og med numeriske standarder og enheder dermed gjort til genstand for statistisk konsistens. Vi må afkolonisere alt dette fordi det forhindrer studerende og undervisere i en fri stræ-

ben efter viden. Det er en udskiftning af dette mål, af den frie stræben efter viden, med en stræben efter point. Det er en udskiftning af videnskabelig kapacitet samt afhængighed af studier og undersøgelse med sælgerens 'kompetencer'.

Universiteter er også organisatoriske strukturer med certificerede og påkrævede fag, karaktersystemer, metoder til legitim akkumulering af anerkendelse, samt acceptable og ikkeacceptable præstationsstandarder.

Siden det tyvende århundredes begyndelse har universiteterne undergået interne forandringer i deres organisatoriske struktur. Først kom fremvæksten af bueraukratiske metoder inden for den videregående uddannelsessektor. **At afkolonisere betyder at vende denne bueraukratiseringstendens om.** Desværre er dette ikke tilfældet.

I stedet søger et overraskende stort antal undervisere nu tilflugt fra de i stigende grad rutinemæssige undervisnings- og forskningspligter, og stræber derimod efter de glæder højere status og indkomst medfører, hvilket skyldes den sociale opstigning inden for universitetet.

De laveste bureaucrater og det administrative personale får højere løn og mere prestige end visse adjunkters rang giver dem mulighed for.

Så er der *vurderingsmanien*. Forretningsprincipper og statistisk regnskabsførelse har resulteret i et tvangsmæssigt behov for periodisk og kvantitativ vurdering af ethvert aspekt af universitetets funktion. Vurdering er blevet en professionel specialisering med dens egne karakteristiske arbejdsgange, esoteriske sprog og komplementære mentalitet. Enorme mængder af afdelingernes tid og energi bruges på opfyldelsen af administrative krav til løbende vurdering og revidering af studieordningerne.

Metoder til evaluering af undervisere involverer indsamlingen af omfattende sagsmapper, der i overvejende statistiske termer demonstrerer hans eller hendes produktivitet – antallet af publikationer, antallet af præsenterede konferenceartikler, antallet af komitéer han eller hun sidder i, antallet af underviste kurser, antallet af studerende på disse kurser, antallet af vejledte studerende, kvantitative beregninger af undervisningskvalitet, studenterevalueringer af undervisning beregnet ud fra en række spørgsmål

til forskellige aspekter af undervisningen, et overordnet sæt af numeriske resultater hvilket tjener som en opsummerende statistisk målestok for underviserens angivelige undervisningsevner, hvorved undervisningsdygtighed reduceres til statistisk regnskabsførelse. Det samme gælder ansættelsespraksisser.

Sluttelig: at afkolonisere implicerer at bryde cyklussen *der tenderer mod at gøre studerende til kunder og forbrugere*. Disse tendenser er iboende for en institution der styres i overensstemmelse med forretningsprincipper: de studerende er blevet mindre og mindre interesserede i studier og viden for disses egen skyld, og mere og mere i det materielle udbytte eller den brugbarhed som deres studier og grader har på det åbne marked. I dette system bliver den studerende til en forbruger af afsættelige uddannelsesvarer, primært kursuspoint, certificeringer og grader. Opgaven for universitetet bliver således at gøre dem til glade kunder.

2.

Men da jeg forberedte dette blev det tydeligt for mig, at spørgsmålene vi står overfor, er af dyb

intellektuel karakter. De er også kolossale. Og hvis ikke vi først og fremmest sætter dem intellektuelt i forgrunden, hvis ikke vi udvikler en kompleks forståelse af karakteren af det vi faktisk står overfor, ender vi med de samme gamle teknologisk-bureaucratiske løsninger, der førte os ind i den nuværende blindgyde til at begynde med.

For at sige det direkte, må jeg tilføje at vores opgave er så meget desto mere kompleks idet der i vores verden i dag næppe er nogen enighed omkring meningen med, og endnu mindre fremtiden for, hvad der går under navnet ‘universitetet’.

Desto mere jeg forsøgte at give ideen om ‘afkolonisering’ mening, hvilket er blevet kampråbet for dem der forsøger at lave om på fortidens racistiske arv, desto mere spurgte jeg mig selv om i hvilken udstrækning vi muligvis kæmper mod et komplekst, muterende væsen med begreber arvet fra en fuldstændig anderledes tid og epoke. Er vor tids Bæst det samme som tidlige tiders, eller konfronterer vi et fuldstændig anderledes *dispositiv*, en fuldstændig anderle-

des rationalitet – som begge kræver at vi producerer radikalt nye begreber?

Rhodes Must Fall var et vigtigt og nødvendigt moment. Bevægelsen har vundet et taktisk slag. Men kampen er kun lige begyndt. Den har afdækket adskillelige brudlinjer inden for det sydafrikanske samfund, og har sat spørgsmålet om afracialisering af dette lands institutioner og offentlige kultur tilbage på dagsordenen.

At denne bevægelse har været samtidig med jagt og retsstridige henrettelser af Sorte afrikanner på sydafrikanske gader og i townships er dybt bekymrende, og jeg vil sige nogle få ord om dette senere.

Lad mig blot tilføje at de termer med hvilke den næste fase af kampen skal udkämpes er fuldkommen usikre.

Vi lader alle til at være enige om at der er noget anakronistisk over og noget fuldstændigt galt med en række institutioner i Sydafrika. Der er noget grundlæggende galt når for eksempel pensumlister udarbejdet til kolonialismens og apartheidets behov, fortsætter langt ind i frigørelsens æra. Der er noget, ikke blot galt, men grundlæggende nedværdigende, når vi i agtelse

forventes at bukke os for statuer for dem, der ikke betragtede os som mennesker, og som anvendte ethvert middel der stod i deres magt for at minde os om vores antagelige værdiløshed. Der er noget pverst over at deltagte i dette ritual af selvydmygelse og selvhad hver gang vi finder os selv i sådanne omgivelser.

Så i dag er konsensus at en del af hvad der er galt med vores videregående uddannelsesinstitutioner er at de er 'vestligjorte'.

Hvad betyder det at 'de er vestligjorte'? De er 'vestligjorte' i den forstand, at de er lokale instantieringer af en dominerende akademisk model baseret på en eurocentrisk erkendelses-teoretisk kanon. En eurocentrisk kanon er en kanon, der kun tilskriver sandhed til den vestlige måde at producere viden på. Det er en kanon, der forbigår andre erkendelsesteoretiske traditioner. Det er en kanon, der forsøger at portrætttere kolonialisme som en normal form for sociale relationer mellem mennesker, snarere end et system af udbytning og undertrykkelse.

Vestlige erkendelsesteoretiske traditioner er endvidere traditioner, der håndhæver adskillelsen af det kendte, fra den der kender. De hvi-

ler på en adskillelse af tænkning og verden, eller fornuft og natur, som et ontologisk a priori. De er traditioner, i hvilke det vidende subjekt er lukket inde i sig selv, som kigger ud på en verden af objekter og producerer formodet objektiv viden om disse genstande. Det vidende subjekt er således i stand til at kende verden uden at være en del af den, og han eller hun er efter alt at dømme i stand til at producere viden, der an-giveligt er universel og uafhængig af kontekst.

Problemet – for der er i den grad et problem – med denne tradition er, at den er blevet hegemonisk. Denne hegemoniske ide om vidensproduktion har skabt diskursive videnskabelige praksisser og har opsat rammer for fortolkning, der gør det vanskeligt at tænke uden for disse rammer. Men det er ikke alt. Den hegemoniske tradition undertrykker også aktivt alt det, der faktisk artikuleres, tænkes og forestilles uden for disse rammer.

Af disse grunde er den fremspirende konsensus at vores institutioner må gennemgå en afkolonialisering både af viden og af universitetet som institution.

Opgaven for os er at give dette kald indhold – hvilket kræver, at det er tydeligt, hvad vi taler om.

3.

Kald til ‘afkolonisering’ er ikke nye. Ej heller har de stået uimodsagte, hvor end de har lydt. Vi husker alle 60’ernes og 70’ernes afrikanske postkoloniale eksperimenter. ‘At afkolonialisere’ var da det samme som ‘at afrikanisere’. At afkolonisere var en del af et nationsopbyggende projekt.

Frantz Fanon var ekstremt kritisk over for ‘afrikaniserings’-projektet. Hans kritik af ‘afrikanisering’ (*Jordens Fordømte*, kapitel 3) var fuldstændig politisk.

For det første mente han ikke, at “nationsopbygning” kunne udrettes af dem, han kaldte “den nationale middelklasse” eller “det nationale borgerskab”. Fanon stolede overhovedet ikke på den afrikanske postkoloniale middelklasse. Han mente den var doven, skruppelløs, parasitisk og frem for alt uden åndelig dybde, nøjagtig fordi den “fuldstændig havde assimileret kolonial tænkning i dens mest korrupte form”.

Hverken beskæftiget med produktion, opfindelse, opbygning eller arbejde, var dens innerste kald ikke at ændre nationen. Det var blot at ”holde sig i ræset og være en del af cirkusset”. For eksempel krævede den konstant ”nationalisering af økonomien” og af handelssektorerne. Men nationalisering betød simpelthen ”overførslen af de uretfærdige fordele, som var en arv fra den koloniale fortid, til indfødte hænder”.

Han mente, at middelklassen i kolonialismens efterspil manipulerede det overordnede krav om selvbestemmelse som en måde at forhindre dannelsen af en autentisk national bevidsthed på. For at bevare sine egne interesser gjorde middelklassen det nationale projekt til ”en tom skal, en grov og skrøbelig parodi på, hvad der kunne have været”. I denne kontekst udgjorde ‘afrikaniserings’-diskursen hovedsageligt et ideologisk arbejde. ‘Afrikanisering’ maskerede som ideologi, hvad der grundlæggende var ”pengeafpresning” eller et udnyttende projekt – hvad vi i dag kalder ‘udplyndring’.

Mere ildevarslende antog Fanon en bestemt ‘afrikaniserings’-diskurs for at være beslægtet med noget han kaldte ‘tilbageskridt’ – tilbage-

skridt når "nationen forbigås af racen, og sammen foretrækkes frem for staten". 'Tilbage-skridt', også når chauvinismens hæslige fjæs lurer bag en såkaldt nationalistisk retorik – "chauvinismens hjerteskærende tilbagevenden i dens mest bitre og modbydelige form", skriver han. I uafhængighedens efterspil var Fanon vidne til begivenheder lig hvad vi i Sydafrika kalder 'xenofobiske' eller 'afrofobiske' angreb mod medafrikanere. Han bevidnede lignende begivenheder i Elfenbenskysten, i Senegal, i Congo, hvor dem vi med et sydafrikansk ordforråd kalder 'fremmede' (eller *makwerekweres*), kontrollerede størstedelen af småhandlen. Disse afrikanere fra andre nationer blev samlet sammen og beordret til at rejse væk. Deres butikker blev brændt af og deres gadestande ødelagte.

Fanon blev ubehagelig til mode af kald til 'afrikanisering' fordi kald til 'afrikanisering' hjemsgøges, hvis ikke altid så i de fleste tilfælde, af det mørke begær efter *at slippe af med den fremmede* – et mørkt begær som gjorde ham "rasende og syg om hjertet", bekendte han. Det gjorde ham rasende og syg om hjertet, fordi den fremmede der skulle slippes af med næsten altid

var en medafrikaner fra en anden nation. Og fordi 'afrikaniseringens' objektive mål var en medafrikaner fra en anden nation, så han i 'afrikanisering' navnet på en omvendt racisme – *selv-racisme*, om man vil.

Så vidt jeg ved, er Fanons kritik af 'afkolonisering-som-afrikaniserings'-paradigmet den skarpeste. Han er dets skarpeste kritiker grundet hans overbevisning om at der meget ofte, særligt når den 'forkerte' sociale klasse har ansvaret, skydes genvej fra nationalismen "til chauvinisme, og slutelig til racisme".

4.

Lad os nu genopfriske en anden tradition, repræsenteret ved Ngũgĩ wa Thiong'o (*Decolonizing the Mind*, 1981), for hvem at 'afrikanisere' har en lidt anden betydning.

For Ngũgĩ er at 'afrikanisere' en del af en større politik – ikke en svindels- og plyndringspolitik, men en *sprogpolitik* – eller, som han selv udtrykker det, en "modersmålets politik".

Det er også en del af en større søgen – en søgen efter hvad han kalder "et frigørende perspektiv".

Hvad mener han med dette udtryk? Han mener især et perspektiv der kan tillade os ”tydeligt at se os selv i relation til os selv, og til andres selv i universet” (p. 87). Det er værd at bemærke, at Ngũgĩ ikke bruger termen ‘afrikanisering’. Han bruger termen ‘afkolonialisering’ – med hvilket han ikke mener noget der sker en gang for alle på et givent tidspunkt og et givent sted, men ”at se os selv tydeligt” som en vedvarende proces, som noget der bliver ved med at bryde frem fra et stadie af blindhed eller svimmelhed.

Vi bør også bemærke hvor langt Ngũgĩ går for at sammenbinde det ’at se os selv tydeligt’ (som for ham formentlig er det samme som at ’selv at se’) til spørgsmålet om relationalitet (en særdeles nærværende trope i forskellige andre traditioner inden for Sort tænkning – Édouard Glissant i særdeleshed). Vi kaldes til tydeligt at se os selv i relation til os selv, og til andre selv med hvilke vi deler universet. Og termen ’andre selv’ er i denne antropocæne tidsalder åben nok til at inkludere alle slags levende arter og objekter.

Lad mig tilføje at Ngũgĩ i højere grad end Fanon er direkte interesseret i spørgsmål om skrivning og undervisning – at skrive sig selv, at undervise sig selv. Han tror ikke at afkolonialisering er et endepunkt, men begyndelsen på en fuldkommen ny kamp. Afkolonisering er en kamp om hvad der skal undervises i, med hvilke termer vi skal undervise – ikke den studerende som en generisk figur, men til det afrikanske ’barn’, en figur der står i centrum for hans politik såvel som for hans kreative værk.

Lad mig kortfattet opridse kernespørgsmålene som Ngũgĩ bryder med, og det vil blive ret åbenlyst, at de også er vores:

”Hvad skal viøre med det nedarvede koloniale uddannelsessystem, og den bevidsthed det nødvendigvis indpræntede i det afrikanske intellekt? Hvilke retninger skal et uddannelsessystem tage, i et Afrika der ønsker at bryde med neokolonialismen? Hvordan vil det have, at de ’nye afrikanske’ skal se dem selv og deres univers, og fra hvilket grundlag, afrocentrisk eller eurocentrisk? Hvilket materiale skal de da eksponeres for, i hvilken rækkefølge og fra hvilket perspektiv? Hvem skal fortolke det materiale for dem:

en afrikaner eller en ikkeafrikaner? Hvis en afrikaner, hvilken slags afrikaner? En som har internaliseret det koloniale verdensbillede, eller en der forsøger at bryde fri fra den arvede slavebevidsthed?"

Ngũgĩ wa Thiong'o, *Decolonising the Mind*, pp. 101-102

Hvis "vi i dag skal gøre noget som helst ved vores individuelle og kollektive væren", argumenterer Ngũgĩ, "så må vi køligt og bevidst betragte hvad imperialismen har gjort ved os og ved vores blik på os selv i universet" (p. 88). I Ngũgís termer er kaldet til afrikanisering et 'gencentring'-projekt. Det handler om at afvise antagelsen om at det moderne vest er den centrale kilde til Afrikas bevidsthed og kulturarv. Det handler om at afvise den idé at Afrika blot er en udvælgelse af vesten. Det handler ikke om at lukke døren til de europæiske eller andre traditioner. Det handler om tydeligt at definere hvad centrum er.

Og for Ngũgĩ må Afrika placeres i centrum. "Uddannelse er et middel til viden om os selv... Efter vi har undersøgt os selv, stråler vi udad og finder folk og verdener omkring os. Med Afrika

i centrum, ikke som en tilføjelse eller som andre landes eller litteraturers satellit, kan tingene ses fra det afrikanske perspektiv". "Alt andets relevans må overvejes i forhold til vores situation og deres bidrag til at forstå os selv. Ved at foreslå dette aferiser vi ikke andre strømninger, specielt ikke den vestlige strømning. Vi kortlægger blot tydeligt de retninger og perspektiver studiet af kultur og litteratur uundgåeligt vil tage inden for et afrikansk universitet".

Jeg har brugt så meget tid på Ngũgĩ fordi han formentlig er den afrikanske forfatter, som i videste udstrækning har populariseret det begreb om 'afkolonialisering', som vi i dag støtter os til for at fremme projektet om et fremtidigt universitet i Sydafrika. Ngũgĩ udledte praktiske implikationer af hans overvejelser, og det er muligvis klogt at kigge nærmere på nogle af disse, når vi bryder med, hvad det kan betyde at afkolonisere vores egne institutioner. De fleste af disse implikationer har at gøre med indholdet og omfanget af undervisningsmaterialet (studiørordnings- og pensumreform).

I dette henseende var behovet for at undervise i afrikanske sprog afgørende. *Et afkolonise-*

ret universitet i Afrika skal sætte afrikanske sprog i centrum for dets undervisning og læring. Kolonialisme går hånd i hånd med étsprogethed. *Morgendagens afrikanske universiteter vil være flersprogede.* Der vil undervises på og i swahili, zulu, xhosa, shona, joruba, hausa, lingala, kikuyu, og der vil blive undervist i alle de andre afrikanske sprog, som fransk, portugisisk eller arabisk er blevet, alt imens der gives plads til kinesisk, hindi, og så videre.

En anden implikation: Ngũgĩs Afrika rækker langt ud over kontinentets geografiske grænser. Han ville gerne “forfølge den afrikanske forbindelse til de fire verdenshjørner” – til Vestindien og til Afroamerika.

Ergo kræver afkolonisering af afrikanske universiteter en *geografisk forestillingsevne der rækker langt ud over nationalstatens begrænsninger*.

Meget kunne her siges i lyset af Sydafrikas segregerede og isolerede historier. Nyere viden om de mange versioner af Sort internationalisme og deres intersektioner med forskellige andre former for internationalismen kan hjælpe med at gentænke afkolonialiseringens rumlige

politik, for så vidt ægte afkolonialisering, som W.E.B. Dubois antydede i 1919, nødvendigvis centrerer sig omkring “menneskehedens skæbne” og ikke blot en enkelt races, farves eller *ethnos’* skæbne.

5.

I dag er afkolonialiseringensprojektet tilbage på dagsordenen over hele verden. Det har to sider. Den første er en kritik af den dominerende eurocentriske akademiske model – kampen mod hvad latinamerikanere i særdeleshed kalder “erkendelsestoretisk kolonialisme”, det vil sige den endeløse produktion af teorier baseret på europæiske traditioner. Disse produceres nærmest altid af europæere eller euroamerikanske mænd, som er de eneste, der accepteres som værende i stand til at opnå universalitet; de involverer en særlig antropologisk viden baseret på opnåelsen af viden om Andre – men en opnåelse, der aldrig helt anerkender disse Andre som tænkende og vidensproducerende subjekter i sig selv.

Den anden side af afkolonialiseringensprojektet er et forsøg på at forestille sig hvordan alter-

nativet til denne model kunne se ud. Her er der endnu meget at gøre. Uanset hvad er der en anerkendelse af udmattelsen af den nuværende akademiske model med dens oprindelse i oplysningstidens universalisme. Boaventura de Sousa eller Enrique Dussel gør det for eksempel klart at viden kun kan tænkes som universel, hvis den er pluriversel.

De har også gjort det klart at vi ved afslutningen på afkolonialiseringprocessen ikke længere vil have et universitet. I stedet vil vi have et pluriversitet. Hvad er et pluriversitet?

Et pluriversitet er ikke blot udbredelsen af en eurocentrisk model over hele verden; en model der formodes at være universel og nu reproduceres næsten allevegne takket være kommerciel internationalisme.

Ved et pluriversitet forstår mange en videnproducerende proces der er åben for erkendelsesteoretisk diversitet. Det er en proces, der ikke nødvendigvis forlader ideen om universel viden for menneskeheden, men som favner den gennem *en horisontal strategi af åbenhed for dialog mellem forskellige erkendelsesteoretiske traditioner*.

At afkolonisere universitetet er derfor at reformere med det formål at skabe en mindre provinsiel og mere åben og kritisk kosmopolitisk pluriversalisme – en opgave som involverer den radikale *genoprettelse* af vores måder at tænke på og en ophævelse af vores disciplinære skel.

Problemet er selvfølgelig hvorvidt universitetet kan reformeres, eller om det er for sent? Hvilket universitet?

6.

Vi må ikke være blinde over for begrænsningerne i de forskellige tilgange jeg netop har skitseret. Som jeg sagde fra begyndelsen er min frygt, at vi måske kæmper nutidens og fremtidens kampe med gårdsdagens værktøjer. Vi må holde os adrætte og ikke ankomme for sent; at holde sig et skridt foran er den nye regel.

Vi har brug for en dybere forståelse af den situation vi i dag befinder os i hvis vi bedre skal kunne gentanke morgendagens universitet.

En ny politisk økonomi og en ny forestilling om universitetet

Der er ved at ske en global omstrukturering af den videregående uddannelsessektor. Denne omstrukturering er intimt forbundet med dynamikkerne i den globale kapitalisme (i hvert fald de mest transnationaliserede segmenter af kapitalen).

Den er også intimt forbundet med transnationaliseringen af eliter og reproduktionen af deres hegemoniske magt. Globale eliter er ikke blot investerede i at accelerere skiftet fra universitetet som vi kendte det til en ny form for institution egnet til privilegerede grupper, som er i stand til at bruge aspekter af globaliseringen til at reproducere sig samt afgrænse magt og privilegier. De har også travlt med at holde sig et skridt foran.

Man overvejer om den videregående uddannelsessektor er for fragmentarisk; at den er for centreret om nationalstaten, i en tid hvor økonomisk integration på planetarisk niveau er den nye norm.

Der er i dag behov for et postnationalt eller delvist afnationaliseret rum for uddannelse, der

vil hjælpe med at øge tilgængeligheden af en veluddannet arbejdsstyrke; der vil fostre overførbarheden og kompatibiliteten af dens kompetencer over grænser, såvel som intensive forskningssamarbejder mellem universiteter og transnationale virksomheder – med det formål at effektivisere produktionen af innovationer – innovationer der igen er nødvendige for den transnationalt bevægelige kapitals strukturelle interesser.

Derfor bevidner vi et afgørende moment, et dobbelt moment af *genoprettelse og reskalering* – et fuldstændig nyt moment, hvor de nationspecifikke videregående uddannelsessystemer afnationaliseres.

Interessant nok forbides denne afnationalisering med hvad der i Europa i dag kaldes den ‘femte frihed’. Den femte frihed er *videns bevægelsesfrihed* – viden i bevægelse. Denne proces er også en betingelse for markedsføringen af intensive forbindelser mellem universitetet og transnationale industrier.

For at sige det groft – universitetet bliver genoprettet og genskaleret med det formål at gøre det til et bedre springbræt for globale mar-

keder, i en økonomi der er videns- og innovationsbaseret.

Kan vi kæmpe imod dette? Hvordan? Hvordan ville denne kamps termer lyde? Er der aspekter af denne afnationaliseringssproces der kan vendes imod det overordnede mål, at gøre universitetet til et springbræt for globale marker? Er termen 'afkolonialisering' den mest passende for denne type antagonisme?

Denne nye afnationaliseringss eller transnationaliseringss æra er også den *åbne globale konkurrences* æra. Konkurrence er i dag blevet et normalt og bredt accepteret fænomen mellem universiteter verden over.

Med konkurrence følger noget vi burde kalde *zoneinddeling*. Zoneinddeling er hvad der sker med taberne i den globale konkurrence, som den udfolder sig. At blive 'zoneinddelt' er for et universitet som at blive parkeret i reserve – at blive hvad vi her plejede at kalde et bushuniversitet. En fuldstændig ny æra af global apartheid inden for den videregående uddannelsessektor er ved at udfolde sig.

Men konkurrencens termer er defineret af Vesten. Kan vi ændre konkurrencens termer?

Bør vi overhovedet konkurrere? Hvad betyder det at vinde eller at tage?

Vi kan ikke lukke øjnene for den globale videregående uddannelsessektors magtrelationer og samspillet mellem centrale og perifere nationer heri. Paradigmet hvorom konkurrencen i dag organiseres, hvordan ranglistet udformes og zoneinddeling udfolder sig, er ideen eller forestillingen om 'verdensklasse'.

Det er oprindelig et angloamerikansk paradigme; et paradigme der er blevet attraktivt for mange lande, særligt i asien hvor de forsøger at lære og endda kopiere den Vestlige verdensklassemodel, med henblik på at omstrukturere deres videregående uddannelsessektor.

Hvordan reflekteres alt dette her i Sydafrika? Nogle af vores universiteter er tiltrukket af denne model. Men jeg tror at vi ikke har haft så travlt med at etablere universiteter i verdensklasse af politiske årsager – hvilket ville indebære reform af universiteternes styreform samt organisatorisk kultur og adfærd, så de svarer til globale dynamikker. En forestilling om verdensklasse er som en ressource.

Middelklassernes krav om videregående uddannelser til deres børn kombineres i stigende grad med deres tilbageholdenhed over for at støtte dem gennem højere skatter; de studerendes interesse for deres grad som en billet til opadgående karrieremobilitet; forøgelsen af den administrative rolles status og konsolideringen af en karakteristisk administrativ mentalitet, der sætter pris på kvantitativ evaluering som vejen til akademisk begavelse; den aftagende underviserrolles status med den tiltagende administrative byrde for undervisere; effekten af eksterne indretninger, såsom lærebogshandlen, på universitetets seminarlokale.

Den videregående uddannelsessektors enorme ekspansion på global skala har åbnet op for en hidtil uset æra af studentermobilitet og uddannelsesmigration. For eksempel står Kina alene for svimlende 419.000 universitetsstuderende uden for landets grænser i 2008. Afrikanske udgør 5% af de internationale studerende på kinesiske universiteter. De er ikke blot i Guangdong eller Zhejiang. De findes i så godt som alle provinser. Og ifølge verdenshandelsorganisationen WTO er stigningen i udadgående stu-

dentermobilitet hurtigere i Afrika end på enhvert andet kontinent. Kina er i en forholdsvis god position til at tiltrække afrikanske studerende grundet moderate undervisningsafgifter, lave leveomkostninger og velkommende visumspolitikker sammenlignet med de fleste Vestlige destinationer og, i stigende grad, Sydafrika. Den anden faktor er den udstrækning i hvilken afrikanske studerende i Kina er i stand til at kombinere studier med forretningsaktiviteter, særligt handel.

Dette er sammenfaldende med et gravitationsskifte i innovation fra Vest til Øst. Verdens største og folkerigeste nationer uden for den Vestlige verden, såsom Kina, Indien, Brasilien, Indonesien og Pakistan, uddanner store, dygtige arbejdsstyrker. Efter en periode hvor studerende fra asiatiske lande har migreret til Vesten, støtter disse lande i stigende grad udviklingen af regionale institutioner. Dette gælder Kina og Indien, såvel som golfstaterne, Malaysia og Singapore. Særligt sidstnævnte er blevet etableret som et betydningsfuldt centrum, et bræinpunkt for nye bølger af globaliserede videregående uddannelser.

Disse faktorer fremmer ønskværdigheden i at afkoble den videregående uddannelsessektor fra nationale uddannelsespolitiske rammer; fra nationen i afnationaliseringens tidsalder. Jeg siger ikke at nationalstaten har tabt sin vigtighed og relevans. Men er det stadig fuldkommen plausibelt at tale om nationale universitetssystemer, selvom nationalstaterne, i vores tilfælde den Sydafrikanske nationalstat, stadig er en vigtig ressourceyder?

Hvor det stadig betyder noget opfattes universitet som en afgørende del af nationale innovationssystemer, en kilde til økonomisk værdifuld viden og følgelig en afgørende produktionsfaktor i den globaliserende videnskapitalisme.

Dette er en tendens som allerede kunne observeres i det tyvende århundredes første årti, særligt i USA. Se Thorstein Veblens diagnose i *The Higher Learning in America: A Memorandum on the Conduct of Universities by Businessmen* (1918). Han var allerede dengang i stand til at identificere et samling symptomer på et uddannelsesmæssigt vilkår domineret af forretningsprincipper. I dag giver globale markeder

på mange måder form til universitetsreformer over hele verden. Samtidige ændringer i den videregående uddannelsessektor er baseret på en styrkelse af funktionelle bånd mellem videregående uddannelse og videnskapitalisme, i en tid hvor kapitalismen er blevet fuldkommen transnationaliseret, og herskende klasser over hele verden er blevet delvist afnationaliserede.

Målet er at oplære mennesker hvis økonomiske interesser er globalt sammenkædede; der tenderer mod udad-orienterede globale perspektiver på alle slags problemstillinger; der tænker sig selv som verdensborgere med lokale rødder; der som regel har beslægtede livsstile og forbrugsvaner. Dette svækker de bånd der hviler på at være borger i en bestemt nationalstat, mens det styrker de bånd der hviler på at være medlem af en transnational klasse.

Denne neoliberal globalisering indebærer en fuldkommen ny styringsrationalitet gennem hvilken alt 'økonomiseres'. Alting økonomiseres på en meget særlig måde, nemlig i den forstand at mennesker bliver markedsaktører og intet andet; ethvert aktivitetsfelt ses som et marked, og enhver juridisk entitet (offentlig såvel som pri-

vat, person såvel som forretning, stat eller virksomhed) styres som et firma. Det er ikke blot at varegørelse og monetarisering er blevet udbredt alle vegne, men at selv ikke-profitgenerende sfærer – såsom læring, dating, motion, selv vejrtækning – udlægges i markedstermer, underlægges markedsmetrikker, og styres med markedsteknikker og -praksisser. Mennesker gøres selv til menneskelig kapital og forventes som følge deraf at pleje deres egen nuværende og fremtidige værdi. De er et væsentligt aspekt af fremtidige markeder. Og gennem finansialisering bestemmes selve værdien spekulativt alt imens bedømmelser og evalueringer forventes at proportionere dens fremtid.

Konsekvenserne af denne finanspolitiske rationalitets styring er at skabe og legitimere ekstrem ulighed inden for adgang, velstand og levevilkår. Den leder til tiltagende prekære, disponible og overflødige befolkninger. Den producerer en hidtil uset intimitet mellem kapital (særligt finanskapital) og stater, og tillader således kapitalen at herske over det politiske liv. Den skaber uetiske varegørelser af ting der med rette var beskyttet fra markeder, privatiserer de

offentlige goder, og fjerner således den delte og ligelige adgang til dem.

I endnu højere grad gør den dyb skade på demokratiske praksisser og kulturer samt institutioner og forestillinger. Den transponerer betydningen af demokratiske værdier fra et politisk til et økonomisk register. Frihed frakobles både politisk deltagelse og eksistentiel frihed, og reduceres til markedsfrihed; uhindret af regulering eller enhver anden form for statslig begrænsning. Ligeværd, som et spørgsmål om juridisk status og deltagelse i fællessstyring, erstattes af idéen om lige ret til at konkurrere i en verden, hvor der altid er vindere og tabere.

Viden er blevet en vare. De seneste tiår har vi været vidner til fremkomsten af netværker og praksisser der mere direkte har indført markedsmekanismer, profitmotivet og en markeds-
etos på universiteterne, i det det mindste i USA. Disse er nye måder hvorpå markeder, stater og den videregående uddannelsessektor er blevet mere gensidige, med nye implikationer om at sløre grænserne mellem disse sfærer.

Vi må ikke miste vidensproduktionens politiske økonomi inden for den videregående uddannelsessektor af syne – ved hvilket vi må forstå strømmene og forbindelserne i produktion, distribution og forbrug af uddannelse. Hvad vi må kalde fødekæden inden for den videregående uddannelsessektor er global. Den er ikke global på samme måde alle vegne, men den er bestemt global. Vores universiteter er forbundet med transnationale strømme og kanaliserede ruter i den videregående uddannelsessektors verden. Denne verden udgøres selv af forskellige former for geopolitiske stratificeringer.

Vidensfortider og vidensfremtider

Videnssamfundets og -økonomiens retorik er globaliseringens ideologiske kraft. Idéen om et videnssamfund er langt fra det neutrale vilkår den formodes at være. Den forstår bedst som en af de stærkeste konstituerter af samtidigt hegemoni direkte forbundet med hovedargumenter inden for klassisk kapitalismeteori og humankapitalistiske teorier. I sig selv er den faktisk en social forestilling om fremtidigt overherredømme. Videregående uddannelse anses i al væsentlig-

hed, hvis ikke udelukkende, som hovedmål for vækststrategier, og organiseres omkring vareparadigmet. Hvem undervises, i hvad, hvorhenne, hvordan og til hvilket formål, er et aspekt af global handel med viden, intellektuelle aktiver og kulturel kapital. Formodningen er at viden, kompetencer, kreativitet, talent og evner står enhver frit for at opnå, akkumulere og bruge på et omskifteligt marked i et omskifteligt meritokrati. Hvordan forsøger vi at modvirke de smalle etnocentriske, ideologiske og teknokratiske forståelser af vidensfremtider som et teknologisk-politisk fiks, og erstatte dem med alternativer fortolkninger af transnationale strømme inden for de videregående uddannelser?

Gentænkningen af intellektuelle diasporanetværk

Hastigheden, størrelsesordenen og omfanget af transnational talentmobilitet er bemærkelsesværdigt, og producerer fænomenet vidensdiasporaer. Fremkomsten af disse vidensdiasporaer opfordres, støttes og nødvendiggøres af globaliseringen. Vi bliver nødt til at tage dette fæno-

men seriøst og holde op med at begribe det i migrationstermer. Kompleksiteten af den nuværende bevægelse kan ikke reduceres til *brain drain*, *brain gain* eller *brain circulation*. Vi lever i en tid hvor de fleste forbindelser mellem akademikere er deterritorialiserede.

Lad os gøre som andre lande. Tag for eksempel Kina: i 2010 udgjorde kinesiske akademikere i USA 25,6% af alle internationale akademikere. I Kina anses de for at være vidensbærere og -producenter samt som kulturelle mæglere i stand til at udspørge det globale gennem det lokale; imellem rum der ikke er afgrænset af nationalstater.

Vi vil støtte en afkolonialisering af vores universiteter hvis vi formår at opbygge nye intellektuelle diasporanetværk, hvis vi tager disse nye rum for transnationalt engagement seriøst og udnytter de flydende ressourcer, der er blevet frigjort gennem globaliseringen af talentmobilitet.

Hvis vi skal opnå et sådant mål, må en række forældede trosartikler revurderes eller kasseres. For eksempel har vi ikke råd til kun at tænke på en måde der sætter Sydafrika i cen-

trum. Bekymringer for nationaløkonomisk vækst er vigtige. Men den idé at humankapital oversættes til økonomisk kapital som så igen oversættes til nationaløkonomisk vækst og konkurrencedygtighed, må revurderes. Vi lever ikke længere i en tid hvor kvalificerede menneskelige ressourcer og kapital flyder ensrettet. Vi har derfor brug for at omstille vores forståelse af vores egen situerethed i Afrika og i verden, og holde op med at tænke i termer centreret om Sydafrika. Vi er i en bedre situation end mange andre til at oprette intellektuelle diasporanetværk der gør akademikere af afrikansk afstamning i stand til at overføre deres kvalifikationer og ekspertise til resten af verden uden nødvendigvis at bosætte sig permanent.

Dette er hvad Kina har gjort gennem 111-planen, hvis formål er jævnligt at rekruttere oversøiske kinesiske intellektuelle til fastlandsuniversiteter. Under alle omstændigheder kan der ikke være nogen afkolonialisering af vores universiteter uden en bedre forståelse af de komplekse globale bevægelsesdynamikker, hvilke vi kun kan besvare med aktive projekter om at 'flytte idéer'.

Vores universiteter har også etableret *Læs i Afrika*-programmer for vores studerende. Kontinentet er ikke et ingenmandsland. Det er fyldt med blomstrende ressourcer. Lad os bruge dem til at støtte nye intrakontinentale akademiske netværk gennem forskellige udvekslingsordninger. Det er sådan vi maksimerer fordelene ved *brain circulation*.

Dyb tid

Vi kan ikke længere tænke 'mennesket' i de samme termer som vi indtil for ganske nylig var vant til. Ved dette århundredes begyndelse er vi tvunget til at tænke mennesket på fuldstændig nye måder. Et element i dette er anerkendelsen af det faktum at en epokegørende grænse inden for de sidste to århundreders menneskelige liv på jorden er blevet krydset, og at vi som konsekvens er trådt ind i en fuldstændig ny dyb, geologisk tid: *Antropocæn*.

Begrebet om det Antropocæne betegner selv en ny geologisk epoke, karakteriseret ved massive og accelererede menneske-inducerede forandringer af jordens klima, land og biosfære.

Størrelsesordenen, omfanget og betydningen af denne miljømæssige forandring – den fremtidige evolution af biosfæren og af jordens miljømæssige livsopretholdende systemer – er formentlig det vigtigste spørgsmål mennesket i dag står over for, idet selve muligheden for *dets udryddelse* er på spil.

Vi bliver derfor nødt til *at gentænke mennesket, ikke fra det perspektiv vi plejede, hvor det behersker Skabelsen, men fra dets endelighedsperspektiv og mulige udryddelse*.

Denne form for gentænkning har ganske vidst været undervejs i et stykke tid. Problemet er at vi i Afrika lader til fuldstændig at have undgået det, til trods for forekomsten af et rigt arkiv i dette henseende.

Denne gentænkning af mennesket har udfoldet sig langs adskillige linjer og har afført en række foreløbige konklusioner jeg gerne vil opsummere.

Den første er at mennesker er en del af *en meget lang og dyb historie, der ikke blot er deres*; at historien er umådelig ældre end selve menneskeracens eksistens, som faktisk er ganske ny. Og de deler denne dybe historie med forskellige

andre levende væsner og arter. Vores historie er derfor sammenfiltret med adskillelige andre arters. Og da dette er tilfældet kan dualistiske skel af sind fra kroppe, mening fra materie eller natur fra kultur ikke længere opretholdes.

Den anden er at materie har egne morfogenetiske egenskaber, og det ikke er nødvendigt at beordre den ind i en skabende form. Materie er ikke en inaktiv modtager af former der kommer udefra; påtvunget af en udvendig agens. Da dette er tilfældet må begrebet om agens og magt udvides til ikke-menneskelige natur, og der må stilles spørgsmålstejn ved konventionelle forståelser af liv.

At være et subjekt er ikke længere at handle autonomt foran en objektiv baggrund, men at dele agens med andre subjekter, der også har mistet deres autonomi. Vi bliver nødt til at forlade drømmen om beherskelse.

Med andre ord: en ny forståelse af ontologi, erkendelsesteori, etik og politik må opnås. Det kan kun ske ved at overvinde *antropocentrismen* og *humanismen*; skellet mellem natur og kultur.

Sammenfiltringen af materie og mening sætter spørgsmålstejn ved den samling dualis-

mer der placerer naturen på den ene side og kulturen på den anden, og som adskiller sagsforhold fra bekymrings- og omsorgsforhold. Arbejdsdelingen er i øjeblikket sådan at naturvidenskaberne allokeres sagforholdene (og naturlige forhold) mens humanvidenskaberne allokeres handlingsforholdene (og værdi-, menings- og kulturforholdene). Forholdenes afspærring i separate domæner udelukker de resonanser og dissonanser der skaber brydningsmønstre, der gør sammenfiltringerne synlige.

Kaldet er derfor at tænke objekternes væren i deres væren-for-dem-selv, frigjort fra menneskets blik.

Resultatet er en genoptegning af distinktioner og en decentrering af mennesket. Pointen er ikke at vi skal tænke objekter frem for mennesker. Mennesket er ikke en særlig kategori, der er anderledes end objekternes. Objekter udgør ikke en pol i modsætning til mennesker. Mennesker er objekter blandt de forskellige typer af objekter der eksisterer og befolkter verden, hver med deres egne bestemte kræfter og kapaciteter.

Projektet er ikke at ekskludere mennesker, men at behandle dem som en særlige type af objekter. Det er at afmærke ikke-menneskelige objekter uden at behandle dem som bærere af menneskeligt indhold. Det er ikke et kald til at fokusere opmærksomheden på objekter snarere end subjekter, men at transformere subjektet til et objekt blandt mange andre; at underminere dets privilegerede, centrale og grundlæggende plads inden for filosofi og ontologi. Subjekter er objekter blandt objekter.

Vores verden befolkes af en mangfoldighed af ikke-menneskelige aktører. De slippes løs i verden som autonome aktører i deres egen ret, der ikke kan reduceres til repræsentationer og dermed frigøres fra enhver fast reference til mennesket. Dette indvarsler afslutningen for en dobbelt ontologi baseret på natur-kultur-skellet, og en ændring mod en objekt-orienteret filosofi.

Race

Race er endnu engang trådt ind i de biologiske sandheders domæne, nu set gennem et moleky-

lært blik. Fra genetisk tænkning er der opstået en ny molekylær mobilisering af race.

Verden over bevidner vi en fornyet interesse for identificering af biologiske forskelle. Genetik har for eksempel introduceret ny kompleksitet i menneskehedens figur. Men alligevel udgør det 19. århundredes raciale typologi stadig den dominerende støbeform, i hvilken denne nye genetiske viden om forskelle på mennesker tager form, og indtræder i medicinske og almene idéer om variation blandt mennesker.

Endvidere åbner disse udviklinger op for mangfoldige ligheder mellem mennesker og andre væsner og arter. Vi kan ikke længere gå ud fra at der er uoverstigelige forskelle mellem os, værktøjsbrugere, tegnskabere, sprogkyndige og andre dyr, eller mellem social- og naturhistorie.

Udviklinger inden for livsvidenskaberne, særligt inden for genetik, samt i vores forståelse af cellen, hjernevidenskab og syntetisk biologi er grundlæggende for igangværende reartikuleringer af race og omkodninger af racisme. I den sidste fjerdedel af det 20. århundrede har vi set "opkomsten af en molekylær og neuromolekylær form for tænkning, der analyserer alle lev-

ende processer i kroppen og hjernen med termper, der beskriver de cellulære komponenters materielle egenskaber såsom DNA-baser, ionkanaler, membranpotentialer og lignende". Denne proces begyndte i århundredets første halvdel og fik momentum i det sidste århundredes fjerdedel og i det 21. århundredes begyndelse.

Gennem dets sammenfald med to parallelle udviklinger – informationsalderens digitale teknologier og finansialiseringen af økonomien – har processen led til to sæt af konsekvenser. På den ene side er der en fornyet interesse for selve livets fremtid. Det korporlige fremstilles ikke længere som det mysterium det i lang tid var. Det forstås nu som en molekylær mekanisme. Da dette er tilfældet fremstår organismer nu – menneskelige organismer inklusive – som "optimerbare gennem *reverse engineering* og rekonfiguration". Med andre ord forstås der ved livet defineret som en molekylær proces også modtagelighed over for intervention.

Det andet sæt af konsekvenser har at gøre med det nye arbejde kapitalen under samtidens vilkår udfører. Takket være kapitalens arbejde er vi ikke længere grundlæggende forskellige fra

ting. Vi gør dem til personer. Vi forelsker os i dem. Vi har sex med dem netop fordi de ikke er personer, og vi er ikke længere grundlæggende forskellige fra dem. Vi er ikke længere kun personer, eller vi har aldrig kun været personer.

Det går nu op for os at der formentlig er mere i race, end vi nogensinde forestillede os.

Ny racismekonfigurationer opstår over hele verden. Fordi racetænkning i stigende grad medfører dybe spørgsmål omkring arternes beskaffenhed overhovedet, er behovet for gentænkning af racialiseringens politik, og termerne under hvilke kampen for racial retfærdighed udfolder sig her såvel som andre steder i verden i dag, blevet endnu mere presserende.

Racisme fungerer her såvel som andre steder stadig som et konstitutivt supplement til nationalismen. Hvordan skaber vi en verden hinsides nationalismen?

Bag neutralitetens og upartiskhedens slør afhænger reproduktionen af racial magt stadig strukturelt af forskellige legale regimer. Hvordan ændrer vi radikalt loven?

Endnu mere ildevarslende tager racepolitikken en genetisk drejning.

De gamle spørgsmål bliver endnu engang væsentlige: hvem der er hvem, hvem der kan komme med hvilke slags krav over for hvem og på hvilket grundlag, samt hvem der ejer hvem og hvad. I en samtidig neoliberal orden, der påstår at være kommet hinsides det raciale, må kampen for racial retfærdighed tage nye former.

For at genopfriske antiracistisk tænkning og praksis, og genoplive det ikke-racialistiske projekt, må vi i særdelehed udforske den gryende sammenhæng mellem biologi, gener, teknologier og deres artikuleringer med nye former for forarmelse af mennesker. Blot at undersøge fortidige og nutidige lokale og globale reartikuleringer af race er ikke tilstrækkeligt. For at opspore alternative muligheder for at tænke liv og menneskelige fremtider i den neoliberalistiske individualismes tidsalder, må vi forbinde det ikke-racialistiske projekt på fuldstændig nye måder med et projekt om menneskelig gensidighed.

Til syvende og sidst handler ikke-racialisme sandt nok om radikal deling og universel inklusion. Det handler om menneskehedens fælles

regering af det fælles der inkluderer de ikke-menneskelige, hvis egentlige navn er demokrati.

I denne forstand er ikke-racialisme antitesen til markedets herredømme. Kapitalens dominans over politikken har resulteret i tabet af utallige menneskeliv og produktionen af lange strækninger med dødvande og dødt land i alle verdenshjørner. For at genåbne planetens fremtid for alle der bebor den bliver vi nødt til at lære, hvordan vi igen deler den mellem menneskerne, men også mellem menneskene og ikke-menneskene.